

ΛΕΝΑ ΜΑΝΤΑ

№1 ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΕΛΛΗΝΙΔΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΔΙΠΛΑ ΣΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Το σπίτι δίπλα στο ποτάμι**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Λένα Μαντά
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Άννα Μαράντη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου

© Λένα Μαντά, 2007
© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Silvia Ganora/Arcangel
© Εικονιδίου εξωφύλλου: Svetlana Prikhnenko/Shutterstock
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2007

Πρώτη έκδοση: Μάιος 2007, 6.000 αντίτυπα
Δεύτερη έκδοση: Φεβρουάριος 2018, 267η χιλιάδα

ISBN 978-618-01-2482-8

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfoffi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΛΕΝΑ ΜΑΝΤΑ

ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΔΙΠΛΑ
ΣΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΛΕΝΑΣ ΜΑΝΤΑ
ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

- Βαλς με δώδεκα θεούς*, 2005
Θεανώ, η Λύκαινα της Πόλης, 2006
Το σπίτι δίπλα στο ποτάμι, 2007
Η άλλη πλευρά του νομίσματος, 2008
Έρωτας σαν βροχή, 2009
Το τελευταίο τσιγάρο, 2010
Δεν μπορεί, θα στρώσει! (διηγήματα), 2010
Χωρίς χειροκρότημα, 2011
Όσο αντέχει η ψυχή, 2012
Με λένε Ντάτα, 2013
Ήταν ένας καφές στη χόβολη, 2014
Τα πέντε κλειδιά, 2014
Μια συγγνώμη για το τέλος, 2015
Όσα ήθελα να δώσω (διηγήματα), 2015
Η εκδίκηση των αγγέλων, 2016
Γράμμα από χρυσό, 2017

Προλογικό σημείωμα του εκδότη

Όταν τον Σεπτέμβριο του 2004 γνώρισα πρώτη φορά τη Λένα Μαντά, κατά την υπογραφή του συμβολαίου για το βιβλίο της *Βαλς με δώδεκα θεούς*, τίποτα δεν προμήνυε ότι αυτή η συνάντηση θα ήταν η απαρχή μιας μακρόχρονης συνεργασίας. Είχα στα χέρια μου ένα σύγχρονο μυθιστόρημα κοινωνικού περιεχομένου, με καλοστημένους χαρακτήρες, πλοκή, ανατροπές και συναίσθημα, και απέναντί μου μια κυρία γελαστή, δυναμική, έξυπνη και προσγειωμένη. Δεν μπορούσα, βέβαια, τότε να προβλέψω ότι ο συγκεκριμένος συνδυασμός θα οδηγούσε σε αυτό που πολλά ΜΜΕ έχουν αποκαλέσει «εκδοτικό φαινόμενο Λένα Μαντά», ούτε ότι η επαγγελματική μας σχέση θα εξελισσόταν σταδιακά σε σχέση ζωής. Πρωτοφανή για τα ελληνικά δεδομένα η αγάπη των αναγνωστών για την ίδια και τα βιβλία της, αλλά και ο σεβασμός των βιβλιοπωλών και των ομοτέχνων της απέναντι στο ήθος και στον αέριο χαρακτήρα της. Ο επαγγελματισμός της, η εργασιομανία της, το πάθος και το μεράκι της μοναδικά. Οι αριθμοί που συνοδεύουν το όνομά της, από τις πωλήσεις των βιβλίων της μέχρι τις κριτικές που δημοσιεύονται από τους αναγνώστες της, πραγματικά εντυπωσιακοί. Η Λένα Μαντά αποτελεί ένα τεράστιο κεφάλαιο για τις Εκδόσεις Ψυχογιός, αλλά και για τον ελληνικό εκδοτικό χώρο εν γένει. Και της αξίζει.

Θάνος Ψυχογιός

Λίγα λόγια από μένα...

Να, λοιπόν, που φτάσαμε και σ' αυτό το βιβλίο! Έπειτα από ένα Βαλς, ύστερα από μια Λύκαινα, ήρθε κι ένα Σπίτι... δίπλα σ' ένα ποτάμι. Μην ξεγελαστείτε από την ηρεμία που κρύβει ο τίτλος του, γιατί ένα ποτάμι είναι πάντα απρόβλεπτο και ποτέ δεν ξέρεις πού θα σε οδηγήσει. Όπως κι εγώ δεν ξέρω πώς ξεπήδησε από μέσα μου αυτή η ιστορία... Ήταν καλοκαίρι και νόμιζα ότι η έμπνευση με είχε εγκαταλείψει, τίποτα καινούργιο δεν είχε γεννηθεί στο μυαλό μου. Η Λύκαινα αναπαυόταν στις δάφνες, που το αναγνωστικό κοινό τής είχε χαρίσει μόλις κυκλοφόρησε, κι εγώ έκρυβα καλά τον πανικό μου.

Εντελώς ξαφνικά, πρόπερσι το καλοκαίρι, στη διάρκεια των πιο δύσκολων διακοπών που είχα κάνει, μια χιλιοειπωμένη ιστορία, μια ιστορία από μια φίλη που τη διηγούνταν σε κάποιον, άνοιξε τις πύλες της έμπνευσης και γεννήθηκε αυτό το βιβλίο. Ναι, έχει πολλές δόσεις αλήθειας, αλλά, όπως συμβαίνει συνήθως, η ιστορία έγινε το εφελτήριο, ενώ ο μύθος κάλυψε τα υπόλοιπα, η φαντασία συμπλήρωσε τα κενά και δημιούργησε τους χαρακτήρες.

Ήταν ένα δύσκολο έργο πρέπει να ομολογήσω. Κάθε κεφάλαιό του αποτελεί από μόνο του κι ένα ολοκληρωμένο βιβλίο. Κάθε φορά έπρεπε να ενδύομαι το χαρακτήρα της κάθε ηρωίδας, να σκέφτομαι και ν' αντιδρώ όπως εκείνη. Όπως και να έχει, το εγχείρημα πέτυχε· η τελική κρίση τώρα είναι δική σας...

Η ελπίδα μου είναι να βρει την απήχηση που είχαν και τα άλλα μου βιβλία! Οι ευχαριστίες μου δεδομένες για όλους εσάς που το επιλέξατε...

Λένα Μαντά

ΥΓ: Αφιερωμένο στην Ντορίνα και σε όσα αντιπροσώπευε τότε...

Εισαγωγή

Σιωπή... Μετά την αστραπή που φώτισε για λίγο το τοπίο, η φύση περιμένε τον κεραυνό να τη συγκλονίσει, να εκτονώσει τη μανία της. Ο κεραυνός αργούσε πολύ και η σιωπή φάνταζε πλέον απειλητική. Το φεγγάρι δεν είχε κάνει εκείνη τη νύχτα την εμφάνισή του. Ήταν κρυμμένο πίσω από σύννεφα, που μέσα στο σκοτάδι είχαν χάσει την πουπουλένια υφή τους και έμοιαζαν με βαριά μολυβένια παραπετάσματα. Ο κεραυνός ήρθε επιτέλους· κατευθείαν από τον Όλυμπο, που δέσποζε απειλητικός πάνω από τον κάμπο, σαν να τον έστελνε ο ίδιος ο Δίας· όπως τότε... Το σπίτι δίπλα στο ποτάμι τραντάχτηκε ελαφρώς. Οι δυο μεγάλες καστανιές, δεξιά και αριστερά του, έδειχναν σαν να θέλουν να το προστατέψουν από φανταστικό κίνδυνο. Τα κλαδιά τους χαίδευαν με τρόπο στοργικό τη σκεπή, σχεδόν την αγκάλιαζαν. Η μεγάλη αυλή με τα φροντισμένα παρτέρια, γεμάτα λαχανικά για τις ανάγκες της οικογένειας, απλωνόταν μουνδιασμένη, ελπίζοντας ότι ύστερα από τέτοια ένταση θ' άρχιζε επιτέλους να βρέχει. Η βροχή ωστόσο δεν ερχόταν... Το ποτάμι ήταν το μόνο που δεν είχε τίποτα να φοβηθεί. Ήρεμο, κυλούσε με τρόπο οκνό, γνωρίζοντας ότι σε λίγο καιρό θα καλωσόριζε τα νερά που θα του έφεραν οι βροχές του χειμώνα αλλά και τα χιόνια. Και τότε θα ζωντάνευε και θα γινόταν και πάλι ορμητικό, και θα ταξίδευε με δύναμη να συναντήσει τη θάλασσα για να χαθεί στην απερα-

ντοσύνη της. Το ίδιο έκανε αιώνες τώρα. Ήξερε τη μοίρα του και δεν ανησυχούσε για το μέλλον.

Ένα αχνό φως τρεμόπαιζε σε κάποιο από τα παράθυρα του σπιτιού, προερχόμενο από μια λάμπα πετρελαίου. Ο άντρας πάνω στο κρεβάτι, λουσιμένος στον ιδρώτα, δεχόταν τις περιποιήσεις του γιατρού ενώ δίπλα στο προσκεφάλι του, όρθια, με τη λάμπα στο ένα χέρι, στεκόταν η γυναίκα του, σφιγγοντας στο πρόσωπό της ένα μαντίλι. Όλο το δωμάτιο μύριζε αφόρητα σήψη. Ο γιατρός κατέβασε το μαντίλι που φορούσε κι εκείνος.

«Άνοιξε το παράθυρο, κυρία Θεοδώρα!» ψιθύρισε. «Θα πεθάνουμε εδώ μέσα!»

Η γυναίκα βιάστηκε να εκτελέσει την εντολή του. Απόθεσε τη λάμπα στο κομοδίνο και έτρεξε στο παράθυρο, ανοίγοντάς το διάπλατα. Δροσερός αέρας όρμησε στο εσωτερικό του δωματίου κι εκείνη τον ρούφηξε άπληστα. Κοίταξε έξω αλλά επικρατούσε απόλυτη σκοτεινιά. Μια αστραπή φώτισε για λίγο το τοπίο κι έπειτα το βύθισε πάλι στο σκοτάδι. Γνώριζε κάθε ύψωμα από τούτο το μέρος, κάθε του πέτρα, κάθε του δέντρο. Παρόλο που ήξερε πως ο κεραυνός θα ερχόταν, όταν το έδαφος τραντάχτηκε εκείνη τρέμαξε και έκανε ένα βήμα προς τα πίσω, σαν να ήταν το σώμα της που είχε δεχτεί την ηλεκτρική εκκένωση. Επέστρεψε στη θέση της, δίπλα στον άντρα της και το γιατρό. Όσο κι αν η ατμόσφαιρα είχε ανανεωθεί από τον δροσερό νυχτερινό αέρα, η οσμή από το σχεδόν σαπισμένο πόδι έμοιαζε να 'χει κολλήσει πάνω στα έπιπλα, ακόμη και στους ίδιους τους τοίχους...

«Γεράσιμε, πρέπει να το κόψω!» μίλησε ο γιατρός σε αυστηρό τόνο, κοιτάζοντας τον κατάκοιτο άντρα. «Και μάλιστα απόψε! Έχω μαζί μου όλα τ' απαραίτητα!»

«Όχι!» μούγκρισε ο άντρας.

«Μα είναι τρέλα αυτό που κάνεις! Θα πεθάνεις, το καταλαβαίνεις; Η μόλυνση έχει προχωρήσει πολύ, σε λίγο θα είναι αργά! Δεν μπορώ ως γιατρός να σε αφήσω!»

Το χέρι του αρρώστου υψώθηκε και άρπαξε τον άλλο από το πέτο. Για έναν άνθρωπο διαλυμένο από τον πυρετό και την ταλαιπωρία, η δύναμη της λαβής του έδειχνε αφύσικη. «Δεν έχεις κα-

νένα δικαίωμα πάνω μου!» δήλωσε με κόπο. «Εγώ σακάτης δε θα ζήσω!»

«Και προτιμάς να πεθάνεις;»

«Χίλιες φορές!»

«Και τα παιδιά σου δεν τα σκέφτεσαι; Τη γυναίκα σου δεν την υπολογίζεις; Σ' έχουν ανάγκη, Γεράσιμε. Κι εσύ... ενώ μπορείς να σωθείς, να ζήσεις και να τους προσφέρεις, επιλέγεις να πεθάνεις;»

Ο Γεράσιμος άφησε το πέτο του γιατρού και έγριε αποκαμωμένος στα μαξιλάρια. Ο τελευταίος, πιστεύοντας πως τον είχε συνετίσει, έσκυψε από πάνω του.

«Γεράσιμε, εσύ είσαι λογικός άνθρωπος! Θα βάλουμε ξύλινο πόδι, δε θα μείνεις σακάτης! Θα ζήσεις μια φυσιολογική ζωή κοστά στη γυναίκα σου και στα παιδιά σου!» εξήγησε ήρεμα.

«Τι ζωή θα είναι αυτή, μισός άνθρωπος;»

«Γεράσιμε, μισός δε γίνεσαι γιατί χάνεις ένα πόδι! Άσε με να φέρω τα εργαλεία μου και να το κόψουμε!»

«Σου είπα όχι!»

Ο γιατρός ανασηκώθηκε, κουνώντας το κεφάλι του απελπισμένος, και στράφηκε στη γυναίκα: «Μίλα του κι εσύ, κυρία Θεοδώρα! Θα πεθάνει!»

«Το ξέρω... αλλά στα τόσα χρόνια που μας γνωρίζεις, είδες ποτέ ν' αλλάζει γνώμη ο άντρας μου; Είδες ποτέ να υπολογίζει άλλη γνώμη απ' τη δική του;»

Η γυναίκα έσκυψε το κεφάλι υποταγμένη και ο γιατρός στράφηκε πάλι στον άρρωστο.

«Γεράσιμε, πρέπει να καταλάβεις! Είναι ζήτημα ημερών! Αν δεν το κόψω απόψε κιόλας, δεν έχεις ζωή, με ακούς; Τόσο καιρό σ' το λέω, τόσο καιρό σε παρακαλάω, αλλά απόψε πρέπει να το πάρεις απόφαση! Ύστερα από δω, δε θα έχει γυρισμό!»

«Γυρισμός δεν υπάρχει από την ώρα που πάτησα εκείνο το καταραμένο το καρφί και δεν του 'δωσα σημασία... Φεύγα, γιατρέ! Εδώ δεν έχεις να κάνεις τίποτ' άλλο! Δεν αλλάζω γνώμη! Το πόδι θα μείνει εκεί που είναι και εγώ θα φτάσω στον Άλλο Κόσμο με όλα μου τα κομμάτια στη θέση τους! Μισός δε ζω!»

«Βρε Γεράσιμε, έλα στα σύγκαλά σου! Τι σημασία έχει ένα σάπιο πόδι; Η ψυχή σου...»

«Η ψυχή μου θα είναι πιο σακάτισσα και από μένα αν ζήσω μισός! Φεύγα!»

Ο γιατρός στράφηκε για άλλη μια φορά στη Θεοδώρα, που του έγνεψε να μην επιμένει άλλο, και κατάλαβε το μάταιο. Κάρφωσε το βλέμμα του στον Γεράσιμο, που τον κοιτούσε με μάτια που φλέγονταν από τον πυρετό, γεμάτος πείσμα και αποφασιστικότητα.

«Δε γνώρισα άλλον σαν εσένα, Γεράσιμε!»

«Αυτό σημαίνει πως θα με θυμάσαι σε όλη σου τη ζωή! Καλή αντάμωση, γιατρέ! Και όταν σε βγάζει ο δρόμος σου, να έρχεσαι να βλέπεις τι κάνουν η γυναίκα μου και τα παιδιά μου...»

Ο Γεράσιμος πέθανε μία εβδομάδα μετά, αφήνοντας στη γυναίκα του πέντε κορίτσια να αναστήσει μόνη και απροστάτευτη. Εκείνος ήταν μόλις σαράντα έξι χρόνων.

Τα πρώτα χρόνια

Ο Γεράσιμος γνώρισε τη Θεοδώρα ένα καλοκαίρι στην Πιερία, όταν εκείνη ήταν μόλις δώδεκα χρόνων κι εκείνος ήδη είκοσι επτά. Η Θεοδώρα δούλευε όπως όλα τα κορίτσια της ηλικίας της. Μάζευαν βαμβάκι. Η οικογένειά της ήταν φτωχή και είχε ανάγκη κάθε περίσσιο μεροκάματο που έμπαινε στο καλυβάκι τους με τα επτά στόματα, τα οποία έπρεπε να τραφούν.

Ο Γεράσιμος προερχόταν από καλή οικογένεια και όταν γεννήθηκε, κανένας δεν μπορούσε να φανταστεί ότι θα ήταν και το μοναδικό τους παιδί, αφού η μάνα του πέθανε στη γέννα και ο πατέρας του δεν ξαναπαντρεύτηκε ποτέ. Ευτυχώς για το μωρό, βρέθηκε μια θεία να το μεγαλώσει, γιατί ο πατέρας του, σκληρός και αυστηρός άνθρωπος από τη φύση του, μετά το θάνατο της γυναίκας του έγινε ακόμη χειρότερος. Ο μικρός μεγάλωνε με γοργούς ρυθμούς και έγινε το πιο όμορφο παλικάρι της περιοχής και το πιο ψηλό. Πολλές κοριτσίστικες καρδιές χτύπησαν για εκείνον, αλλά ο ίδιος το μόνο που έκανε ήταν να τις ραγίζει και να φεύγει. Στα είκοσι πέντε του, η φήμη του στις γυναίκες ήταν τέτοια που οι μανάδες μάζευαν τα κορίτσια τους όταν περνούσε. Όλοι ήξεραν τις περιπέτειές του και, σαν να μην έφταναν αυτές, ήταν κι εκείνη η ιστορία με την κοπέλα από το διπλανό χωριό, που είχε πέσει από τον γκρεμό, και ψιθυριζόταν πως το έκανε για χάρη του.

Ψηλός, ανοιχτόχρωμος, με κορμί ίσιο σαν κυπαρίσσι, πλάτες φαρδιές, μπράτσα δυνατά και μάτια πράσινα σαν τα φύλλα των δέντρων, σε όποιο θηλυκό κι αν έριχνε το βλέμμα του, είχε και αυτό που ποθούσε. Ήταν μαθημένος ν' ακούει στο πέρασμά του μακρόσυρτους αναστεναγμούς που φανέρωναν ανεκπλήρωτους πόθους, αλλά καμιά δεν είχε διαλέξει να την κάνει αφέντρα της ζωής του. Έτσι, όσο έμενε ελεύθερος τόσο οι ελπίδες των κοριτσιών αναπτερόνονταν, ενώ απ' την άλλη οι μανάδες καρδιοχτυπούσαν μην τυχόν και ο «σατανάς» τις βάλει στο μάτι.

Η Θεοδώρα, όταν τον γνώρισε, ήταν ένα ασχημάτιστο κοριτσόπουλο με δυο σφιχτοπλεγμένες κοτσίδες να κρέμονται δεξιά και αριστερά από το κεφάλι της, και δεν της έκανε καμιά εντύπωση. Ο Γεράσιμος, όμως, σαν να μαγνητίστηκε από το βλέμμα της παιδούλας, και απόρησε και ο ίδιος με τον εαυτό του όταν κατάλαβε ότι δεν μπορούσε να τη βγάλει απ' το μυαλό του. Την είδε ξανά, ένα μήνα μετά, σ' ένα πανηγύρι μαζί με τ' αδέρφια και τους γονείς της. Αυτή τη φορά οι πλεξίδες δεν κρέμονταν ελεύθερες, αλλά έκαναν στεφάνι γύρω από το κεφάλι της. Πάλι το βλέμμα του καρφώθηκε πάνω της.

Ο φίλος του ο Λευτέρης το πρόσεξε και τον έσπρωξε με τον αγκώνα του. «Πας καλά, ρε; Σώθηκαν οι γυναίκες και τώρα έβαλες στο μάτι και τ' ανήλικα;» τον μάλωσε.

Ο Γεράσιμος έστρεψε αλλού το κεφάλι του ντροπιασμένος, ωστόσο με την άκρη του ματιού του συνέχισε να παρακολουθεί τη Θεοδώρα που χάζευε αφηρημένη όσους χόρευαν. Κάτι είχε αυτό το κορίτσι που την έκανε να ξεχωρίζει. Το κεφάλι της ήταν περήφανο και τα μάτια της κοιτούσαν με τέτοια αξιοπρέπεια και σοβαρότητα που δεν ταίριαζαν στην ηλικία της. Με διακριτικότητα είχε ρωτήσει και είχε μάθει για την οικογένειά της. Δεν ήταν από τα μέρη τους. Είχαν έρθει από τη Σύρο πριν από τρία χρόνια, κουρελιασμένοι και πεινασμένοι, για ν' αναζητήσουν μια καλύτερη τύχη, και μπορεί να ζούσαν φτωχικά αλλά σίγουρα ήταν καλύτερα από το νησί τους. Το μικρότερο από τα παιδιά είχε γεννηθεί λίγους μήνες πριν, αλλά όλοι έλεγαν ότι ήταν αρωστιάρι-κο και δεν είχε ζωή.

Ο μικρός αδελφός της Θεοδώρας, επιβεβαιώνοντας τις φήμες, ξεψύχησε ένα μήνα μετά και, για πρώτη φορά, ο Γεράσιμος πάτησε το πόδι του σε κηδεία. Ακόμη και η γερόντισσα θεία του απόρησε που θα τη συνόδευε ο ανιψιός της, αλλά δεν είπε τίποτα. Ο Γεράσιμος συγκλονίστηκε από το θέαμα της μαυροφορεμένης μικρούλας Θεοδώρας, που έσφιγγε τα χειλάκια της για να μην κλάψει, συνοδευόμενος με αξιοπρέπεια τον αδελφό της στην τελευταία του κατοικία. Εκείνος δεν κοιμήθηκε όλη νύχτα. Τον βασάνιζε η εικόνα της και, από την άλλη, απορούσε με τον εαυτό του. Τι διάολος τον είχε καβαλήσει με ένα μωρό παιδί;

Την επομένη, έφυγε για την Κατερίνη. Είχε ανάγκη να ξεφύγει. Ήπια, γλέντησε, ξενύχτησε, αλλά το μυαλό του το βασάνιζε η μικροσκοπική μαυροφορεμένη φιγούρα. Γύρισε στο χωριό για να πέσει στη νέα τραγωδία. Δυο παιδιά μαζί θα έθαβε αυτή τη φορά η οικογένεια της μικρής που είχε στοιχειώσει το μυαλό του. Τα δύο αδέρφια της είχαν ξεχαστεί παίζοντας, απομακρύνθηκαν από το σπίτι και όταν θέλησαν να γυρίσουν, είχε πια νυχτώσει. Τσακίστηκαν σ' έναν γκρεμό και τα βρήκαν το πρωί, έπειτα από ολονύχτια απελπισμένη αναζήτηση, όπου συμμετείχαν όλοι οι άντρες του χωριού. Κανένας δεν έμεινε ασυγκίνητος μπροστά στο μεγάλο κακό που χτύπησε μέσα σε λίγες μέρες τη χαροκαμένη οικογένεια.

Ο Γεράσιμος πήγε και σ' αυτή την κηδεία. Για πρώτη φορά στη ζωή του ένωσε τα μάτια του να υγραίνονται. Δίπλα στους γονείς της η Θεοδώρα περπατούσε σαν υπνωτισμένη και έσφιγγε πάνω της τη μοναδική αδελφή που της είχε απομείνει, φανερώνοντας την απελπισία της. Τα ματάκια της φώναζαν ένα μεγάλο «γιατί», αλλά κανένας δε φαινόταν να της δίνει ιδιαίτερη σημασία. Μόνον ο Γεράσιμος... Μόνο εκείνος τόλμησε να την πλησιάσει μετά την κηδεία. Στάθηκε μπροστά της αμίλητος, μην ξέροντας τι να πει. Η Θεοδώρα σήκωσε το κεφάλι και τον κοίταξε.

«Είσαι καλά;» τη ρώτησε και συνειδητοποίησε πως η φωνή του δεν ήταν και πολύ σταθερή.

«Όχι...» απάντησε εκείνη απλά.

«Πώς μπορώ να σε βοηθήσω;»

«Κανένας δεν μπορεί... Μόνον ο Θεός μπορούσε, αλλά δεν ήθελε...» Τον κοίταξε πάλι και κατόπιν μισόγλεισε τα μάτια. «Σε θυμάμαι εσένα. Έχεις ένα μεγάλο και όμορφο άλογο!»

«Ναι», αποκρίθηκε ο Γεράσιμος και χαμογέλασε. «Έχεις ανεβεί ποτέ σε άλογο;»

«Όχι».

«Θέλεις να σε ανεβάσω στο δικό μου;»

Εκείνη, δίχως να πει τίποτε άλλο, έπιασε το χέρι του. Ο Γεράσιμος αισθάνθηκε έναν κόμπο να του φράζει το λαιμό. Την ίδια στιγμή βεβαιώθηκε ότι το μαυροφορεμένο κοριτσάκι ήταν το πεπρωμένο του.

Σε όλους έκανε εντύπωση που ο Γεράσιμος είχε γίνει αχώριστος με τη μικρή Θεοδώρα, αλλά κανενός το μυαλό δεν πήγε στο πονηρό. Η διαφορά της ηλικίας ήταν το βασικό εμπόδιο και γι' αυτό απέδωσαν την ενασχόλησή του με τη μικρή στα αφυπνισμένα, έστω και αργά, φιλάνθρωπα αισθήματά του. Έπεισε μάλιστα και τον πατέρα του να πάρει μόνιμα στη δούλεψή του τον δικό της πατέρα. Η Θεοδώρα, όμως, δεν έμεινε μικρή. Μεγάλωσε γρήγορα και το ασχημάτιστο κοριτσόπουλο, στα δεκαπέντε του, ήταν μια πολύ όμορφη κοπέλα, ψηλή, με ξανθά μαλλιά και μαύρα μάτια. Η παρέα της με τον Γεράσιμο άρχισε πια να συζητιέται στο χωριό και η Ιουλία αποφάσισε να μιλήσει στην κόρη της το ίδιο βράδυ.

Τη βρήκε να κάθεται στην αυλή και να χαζεύει το φεγγάρι.

«Αυτό που κοιτάς δεν μπορείς να το πιάσεις!» της είπε διαφορεούμενα.

Η Θεοδώρα όμως κατάλαβε αμέσως πού το πήγαινε η μάνα της. «Το φεγγάρι μπορεί όχι, αλλά ο Γεράσιμος δεν είναι φεγγάρι!» απάντησε ήρεμα.

«Σωστά... Δεν είναι φεγγάρι, είναι ακόμη χειρότερα! Είναι ήλιος και θα σε κάψει!»

«Αν είναι να καώ, ας μην είναι από σκέτη φωτιά, ας είναι από τον ίδιο τον ήλιο, μάνα!»

«Αμ, πες μου πως το 'χασες εντελώς το μυαλό σου, κόρη μου! Ξέρεις τι λες;»

«Τον αγαπάω, μάνα...»

Η Ιουλία κοίταξε την κόρη της εξεταστικά. «Σ' άγγιξε; Θέλω να ξέρω!»

«Ποτέ! Ούτε καν που μ' έχει φιλήσει! Περιμένει να μεγαλώσω για να με πάρει!»

«Φοβάμαι, κόρη μου, πως δεν ξέρεις τι σου γίνεται! Φοβάμαι πως δε θα έχει καλό τέλος αυτή η ιστορία...»

Τρία χρόνια ακόμη πέρασαν και τίποτα δεν άλλαξε, εκτός από την αγάπη του Γεράσιμου που έγινε μεγαλύτερη για την όμορφη κοπέλα. Εκείνη κάθε απόγευμα το έσκαγε από το σπίτι της για να τον συναντήσει στις ερημιές. Είχαν αποφασίσει να μη δίνουν δικαιώματα στο χωριό και είχαν αραιώσει τις κοινές τους εμφανίσεις, γεγονός που καθυσήχασε τους πάντες και πολλοί βιάστηκαν να πουν ότι ο Γεράσιμος είχε επιτέλους βαρεθεί τα παιχνίδια με τη μικρή και είχε γυρίσει στις παλιές του συνήθειες. Συχνά πυκνά, μάλιστα, εκείνος έφευγε για την Κατερίνη και όλοι φαντάζονταν ότι κάποια γυναικοδουλειά ήταν πάλι στη μέση.

Τη μέρα που η Θεοδώρα έγινε δεκαοκτώ χρόνων, ο Γεράσιμος έλειπε από το χωριό. Δύο μέρες μετά, όμως, επέστρεψε και συναντήθηκαν κρυφά στο ποτάμι που κυλούσε δίπλα στο σπίτι του. Είχε έρθει η ώρα να πάρουν τα πράγματα το δρόμο τους. Το σχέδιο ήταν απλό και δεν μπορούσε παρά να πετύχει. Η Θεοδώρα θα έπαιρνε τις κατοίκες να τις πάει να βοσκήσουν και θ' αντάμωναν στο ξωκλήσι, έξω από το χωριό. Εκεί θα τους περίμενε ο παπάς που ήταν μιλημένος από τον Γεράσιμο. Μαζί τους θα ήταν και ο φίλος του ο Λευτέρης που είχε διπλό ρόλο. Θα άλλαζε τα στέφανα και θα ανακοίνωνε στους γονείς τους τι είχε συμβεί. Αμέσως μετά το γάμο, το ζευγάρι θα έφευγε, ώσπου να ηρεμήσει λίγο η κατάσταση και να το πάρουν όλοι απόφαση.

Στην αρχή, ο Λευτέρης κόντεψε να τρελαθεί με αυτά που του είπε ο φίλος του. «Τι λες, βρε;» φώναξε. «Σου σάλεψε; Η κοπέλα είναι μικρή!»

«Όταν θα την παντρευτώ θα είναι πια δεκαοκτώ χρόνων γυναίκα!»

«Ναι, αλλά εσύ είσαι ήδη τριάντα τρία! Θα πέσει όλο το χωριό να σε φάει!»

«Δε με νοιάζει! Εγώ τη Θεοδώρα την αγαπάω από παιδί!»

«Δεν τα λες καλά! Την αγαπάς από τότε που εκείνη ήταν παιδί! Μα... στα σωστά σου τώρα, καταλαβαίνεις τι πας να κάνεις;»

«Εσύ το ρωτάς αυτό; Εσύ που είσαι ο πρώτος που κατάλαβες τι μου συμβαίνει;»

«Ανάθεμα κι αν είχα καταλάβει! Νόμιζα ότι ήταν κάτι αθώο!»

«Θα με ψέλνεις πολλή ώρα ακόμη προτού κάνεις αυτό που σου ζητάω;»

«Βρε Γεράσιμε, κάτσε και σκέψου το λίγο ακόμη! Είναι τρέλα αυτό που πας να κάνεις! Η πέτρα και τ' ανάθεμα θα πέσουν επάνω σας!»

«Γιατί, ρε Λευτέρη; Έγκλημα θα κάνω; Θα πάρω την κοπέλα που αγαπάω, όπως έκαναν τόσοι και τόσοι πριν από μένα! Κι επιτέλους, δε με νοιάζει τίποτα! Ας πουν ό,τι θέλουν!»

Ο Λευτέρης δεν κατάφερε να τον εμποδίσει. Δεν είχε και άλλα επιχειρήματα άλλωστε.

Το νέο για το γάμο έπεσε σαν φωτιά εξ ουρανού στο χωριό και σαν κεραυνός στο κεφάλι των δικών τους. Η Ιουλία, μόλις το έμαθε, σωριάστηκε λιπόθυμη, ενώ ο πατέρας της Θεοδώρας χτυπούσε το κεφάλι του στον τοίχο, μέχρι που το πλήγωσε και φώναξαν το γιατρό να του το δέσει. Ο πατέρας του Γεράσιμου έγινε έξαλλος και πέταξε κακήν κακώς τον πατέρα της Θεοδώρας από τη δουλειά του. Έφτασε, μάλιστα, να δηλώσει πως θ' αποκληρώσει το γιο του. Ωστόσο, η θεια-Τάσσω έσωσε την κατάσταση μ' έναν τρόπο που κανένας δεν έμαθε, αλλά και να μαθαίνονταν, κανένας δε θα πίστευε.

Αυτή η ήσυχη γυναίκα, που η φωνή της ποτέ δεν ακούστηκε, είχε θυσιάσει ολόκληρη ζωή για ν' αναστήσει το ορφανό του αδελφού της και δε θα επέτρεπε σε κανέναν να του κάνει κακό, ούτε στον ίδιο του τον πατέρα. Εκείνο το βράδυ, μετά τη δήλωση για αποκλήρωση, περίμενε να κοιμηθεί πρώτα ο αδελφός της. Ύστερα από λίγο μπήκε νυχοπατώντας στο δωμάτιό του με το μαχαίρι του πατέρα τους στα χέρια και το ακούμπησε στο λαιμό του. Εκεί-

νος πετάχτηκε και η λάμα τον γρατσούνησε ελαφρώς στο λαιμό.

«Ποιος είναι;» φώναξε τρομαγμένος, αλλά την επόμενη στιγμή αναγνώρισε την αδελφή του και το βλέμμα του γέμισε απορία. «Τάσσω, τι κάνεις μέσα στη νύχτα;» τη ρώτησε και έκανε να ανασηκωθεί, αλλά εκείνη πίεσε κι άλλο το μαχαίρι στο λαιμό του και τον ακινητοποίησε.

«Μη σαλεύεις γιατί θα πάθεις κακό!» σφύριξε άγρια.

«Μα... τρελάθηκες; Να με σκοτώσεις θέλεις στα καλά καθούμενα;»

«Ένας πατέρας που δε νοιάστηκε ποτέ για το γιο του, παρά για να τον αποκληρώσει επειδή παντρεύτηκε μια κοπέλα που αγάπησε, δεν αξίζει να ζει!»

«Δικός μου λογαριασμός αυτός! Τι ανακατεύεσαι;»

«Εγώ; Εγώ να μην ανακατευτώ; Ποιος σου μεγάλωσε τον Γεράσιμο και σ' τον έκανε λεβέντη; Ποιος έπλασε, ποιος καρδιοχτύπησε για εκείνον εκτός από μένα; Δε θα σε αφήσω να του κάνεις κακό! Τώρα κιόλας θα πάρεις όρκο βαρύ ότι δε θα τον αποκληρώσεις, αλλιώς θα σε σφάζω σαν τραγί και θα σε κληρονομήσει! Λέγε!»

Ήξερε ότι είχε νικήσει προτού ακούσει τον βαρύ όρκο του αδελφού της και φύγει το ίδιο ήσυχα όπως είχε μπει.

Οι δυο ερωτευμένοι μακριά απ' όλα αυτά, ελεύθεροι πια, απολάμβαναν έναν έρωτα που καταπιέστηκε τόσα χρόνια και δεν υπήρχε χρόνος να αναλογισθούν τι κακό γινόταν πίσω τους. Ρούφηξαν άπληστα ο ένας τον άλλον, βούτηξαν στα άδυτα ψυχής και σώματος, ο έρωτας αναγεννήθηκε δυνατότερος και πιο ουσιαστικός από το πλατωνικό ονειροπόλημα του παρελθόντος. Η ευτυχία ήταν άμετρη, ο πόθος ασίγαστος και τα κορμιά αχόρταγα. Γύρισαν στο χωριό τρεις μήνες μετά με όπλο την αγάπη τους και με το πρώτο τους παιδί στα σπλάχνα της Θεοδώρας. Είχαν νικήσει και το ήξεραν. Είχαν πάρει τη ρεβάνς, χωρίς να προσπαθήσουν καν... Οι αγκαλιές άνοιξαν κι αν του πατέρα του δεν ήταν ορθάνοιχτη, δεν είχε καμιά σημασία. Το μαχαίρι ήταν πάντα ζωσμένο στη μέση της Τάσσως και αυτό το γνώριζαν μό-

νο τα δυο αδέρφια. Οι δύο νέοι μπορούσαν να ξεκινήσουν τη ζωή τους.

Το πρώτο παιδί του Γεράσιμου και της Θεοδώρας ήταν κορίτσι. Γεννήθηκε μια ζεστή μέρα του Μάη και ήταν τόσο όμορφο όσο και η άνοιξη που το έφερε, όσο και ο έρωτας που το γέννησε. Η Θεοδώρα είχε εύκολη γέννα, παρόλο που ο Γεράσιμος ανησυχούσε πάρα πολύ μια και δεν μπορούσε να ξεχάσει ότι η δική του γέννηση στοίχισε στη μάνα του την ίδια της τη ζωή. Όταν τη γυναίκα του την έπιασαν οι πόνοι, άρχισε να κάνει σαν τρελός σε τέτοιο σημείο που η θεία του τον πέταξε κακήν κακώς από το δωμάτιο. Η μαμή, που κλήθηκε εσπευσμένα, ήξερε πολύ καλά τη δουλειά της, αν και η επίτοκος ήταν πολύ πιο ψύχραιμη απ' όλους. Η μάνα της, που ήταν και αυτή παρούσα, της είπε αργότερα ότι δεν είχε δει ούτε άνθρωπο ούτε ζωντανό να γεννάει έτσι.

«Όλες οι γυναίκες βάζουν και καμιά φωνή!» τη μάλωσε, όταν η Θεοδώρα κρατούσε πια στα χέρια της την κόρη της. «Εσύ ούτε βογκητό δεν καταδέχτηκες να βγάλεις!»

Ο μόνος που έμεινε αμέτοχος στον ερχομό της νέας ζωής ήταν ο πατέρας του Γεράσιμου, που γύρισε το βράδυ και δε ρώτησε καν τι είχε κάνει η νύφη του. Η Τάσσω του έβαλε να φάει με σφιγμένα χείλη. Μόνον όταν του πέταξε το ψωμί αντί να του το αφήσει δίπλα του, εκείνος σήκωσε τα μάτια του.

«Για σκυλί με πέρασες και μου πετάς το ξεροκόμματο;» τη ρώτησε αγριεμένος.

«Χειρότερος είσαι! Ένα σκυλί θα νοιαζόταν και για κάτι άλλο εκτός από το τομάρι του!»

«Τι έχεις πάλι μ' εμένα;»

«Σήμερα έπιασαν οι πόνοι τη νύφη σου! Το θυμάσαι;»

«Και λοιπόν; Γέννησε κιόλας;»

«Όχι, θα σε περιμένει!»

«Η συχωρεμένη κοιλοπονούσε δυο μέρες!»

«Γι' αυτό και πέθανε αμέσως μετά! Η Θεοδώρα γέννησε πριν απ' το μεσημέρι!»

«Και πού θες να το ξέρω εγώ;»

«Ας με ρώταγες!»

«Ορίστε, το λοιπόν! Σε ρωτάω τώρα!»

«Η νύφη σου έκανε κορίτσι! Να σου ζησει η εγγονή!»

«Κορίτσι;»

«Ναι! Σου ξίνισε μήπως;»

«Τα κορίτσια παντρεύονται και φεύγουν!»

«Ναι! Και γίνονται αλλουνού νύφες και τον περιποιούνται όπως σε περιποιείται εσένα η Θεοδώρα! Αχάριστε! Τι έχεις πια και λύσσαξες με την κοπέλα;»

«Τώρα γιατί με ψέλνεις;»

«Γιατί μόλις φας, θα πλυθείς και θα πας να δεις την εγγονή σου και να δώσεις την ευχή σου στη λεχώνα! Ευχή που θα πάρει το κορίτσι, τρομάρα σου! Αλλά τέλος πάντων...»

«Εντάξει... θα το κάνω! Άσε με ήσυχο τώρα!»

Κατάφερε μέχρι και να χαμογελάσει στη νύφη του, κάτω από το άγρυπνο μάτι της Τάσσως, όταν πήγε να δει το νεογέννητο. Η μόνη στιγμή που φάνηκε να τον επηρεάζει ήταν όταν ο γιος του του ανακοίνωσε ότι η μικρή θα έπαιρνε το όνομα της γιαγιάς της: Μελισσάνθη.

Η Μελισσάνθη γέμισε με ζωή το σπίτι δίπλα στο ποτάμι. Από την αρχή έδειξε ότι της άρεσε πάρα πολύ το υδάτινο φίδι που σερόνταν δίπλα ακριβώς απ' το φράχτη. Η μητέρα της την πήγαινε τακτικά βόλτα στις όχθες του και η μικρή το παρακολουθούσε με εξαιρετικό ενδιαφέρον, αλλά ποτέ όταν μεγάλωσε δεν μπήκε στο νερό χωρίς να είναι κάποιος άλλος μαζί της. Όσο κι αν το αγαπούσε, έδειχνε ταυτόχρονα να το φοβάται...

Δύο χρόνια μετά, η Θεοδώρα έφερε στον κόσμο το δεύτερο παιδί τους. Ήταν κι αυτό κορίτσι αλλά πολύ μικροκαμωμένο, και στην αρχή η Θεοδώρα φοβήθηκε. Πάντα υπήρχε στο μυαλό της ο αδελφός της που είχε πεθάνει και που ήταν κι αυτός τόσο μικρούλης. Ωστόσο, γρήγορα κατάλαβε πως η δεύτερη κόρη της μπορεί να ήταν μικροσκοπική, αλλά ήταν γερή, δυνατή και ζωηρή. Περισσότερο απ' όσο θα ήθελαν και απ' όσο άντεχαν ίσως... Τη βάφτισαν Ιουλία, δίνοντάς της το όνομα της άλλης της γιαγιάς, που καμάρωνε για τη ζωντανία της μικρής. Αυτό που δεν άντεχε κανείς ήταν τα νεύρα της και οι φωνές της, που, σε συνδυασμό με

τη μυϊκή της δύναμη, την έκαναν να επιβάλλεται σε όλους, ακόμη και στον παππού της.

Ο πατέρας του Γεράσιμου, που όλοι τον έτρεμαν και κανένας δεν του πήγαινε κόντρα, ήταν κόκκινο πανί για την Ιουλία. Όταν μεγάλωσε, τον έκανε ό,τι ήθελε, σχεδόν του έδινε διαταγές, κι εκείνος – πράγμα αδιανόητο – υπάκουε! Η μικρή ήταν πέντε χρόνων όταν αποφάσισε ότι ήθελε ένα σκύλο δικό της και μάλιστα τον ήθελε κατάμαυρο. Σε κανέναν δεν το είπε, αλλά περίμενε να έρθει ο παππούς της το βράδυ στο σπίτι, για να το ζητήσει από εκείνον. Φυσικά δεν μπορούσε να ξέρει ότι ο μονίμως κατσούφης γέρος δε χώνευε τα σκυλιά από τότε που ήταν παιδί και τον είχε δαγκώσει άσχημα ένα σκυλί στο πόδι.

Μόλις εκείνος έφαγε και κάθισε δίπλα στο τζάκι για να καπνίσει ένα τσιγάρο, η μικρή σκαρφάλωσε με αποφασιστικότητα στα γόνατά του και στρογγυλοκάθισε. Ο παππούς της την κοίταξε ενοχλημένος.

«Δεν έχει αλλού να πας να κάτσεις;» τη ρώτησε αυστηρά.

Η Ιουλία όμως τον αντιμετώπισε δίχως ίχνος φόβου στα μάτια της. «Θέλω να σου ζητήσω κάτι!» αποκρίθηκε. «Θέλω να μου φέρεις αύριο ένα μαύρο σκυλί!» συμπλήρωσε, ενώ πίσω της η Τάσσω κρατούσε με κόπο το γέλιο της.

«Τι πράγμα;» Ο γέρος αυτή τη φορά φώναξε.

Ωστόσο η εγγονή του δεν πτοήθηκε. Βολεύτηκε καλύτερα στα πόδια του και σταύρωσε τα χέρια. «Θέλω αύριο να μου φέρεις ένα μαύρο σκυλάκι για να παίζω!» επανέλαβε με υπομονή. «Βαριέμαι μόνη μου! Με το σκύλο μου θα τρέχουμε και θα παίζουμε! Θα μου τον πάρεις, παππού, έτσι δεν είναι;»

«Δε μ' αρέσουν τα σκυλιά!» της είπε βλοσυρός.

«Μα δικό μου θα είναι, εγώ θα το φροντίζω, εσένα τι σε νοιάζει;»

«Και θα το έχω μέσα στα πόδια μου; Αυτό μπορεί να δαγκώνει!»

«Παππού, μήπως φοβάσαι τα σκυλιά;»

Η απλή ερώτηση έκανε τα μάτια του γέρου να γουρλώσουν και η Θεοδώρα βιάστηκε να πλησιάσει για να τραβήξει την κό-

ρη της, αλλά εκείνη γαντζώθηκε πάνω στον παππού της με όλη της τη δύναμη.

«Άσε με!» φώναξε στη μητέρα της. «Δεν κατεβαίνω αν δε μου υποσχεθεί ο παππούς ότι θα μου πάρει ένα σκυλί!»

Η Θεοδώρα παραιτήθηκε από την προσπάθεια να κατεβάσει την Ιουλία από τον πεθερό της και στράφηκε στον Γεράσιμο που χαμογελούσε. «Εσύ τι κάθесαι και δε βάζεις λίγο μυαλό στην κόρη σου;» τον μάλωσε.

«Μα η κόρη μου έχει πολύ μυαλό!»

«Έχει όμως και πείσμα!» επέμεινε η γυναίκα του.

«Και όλοι ξέρουμε από πού το πήρε!» πρόσθεσε ο Γεράσιμος και κοίταξε με νόημα τον πατέρα του. «Έτσι δεν είναι, πατέρα; Κληρονομικό δεν είναι το ξερό κεφάλι;»

Ο γέρος κοίταξε το γιο του και στη συνέχεια στράφηκε στην εγγονή του. «Γιατί το ζήτησες από μένα και όχι από τον πατέρα σου;» τη ρώτησε κοφτά.

«Γιατί εσύ είσαι ο παππούς μου! Ο παππούς της Διαμάντως θα της πάρει ένα άλογο! Μου το είπε σήμερα! Να μην έχω κι εγώ κάτι να πω ότι μου πήρε ο παππούς μου;»

Σιγή ακολούθησε τα λόγια της μικρής.

«Αύριο θα σου το φέρω το σκυλί...» απάντησε ύστερα από λίγο ο γέρος και η Θεοδώρα έμεινε εμβρόντητη. «Αλλά αν με πλησιάσει, αν με δαγκώσει, θα το σκοτώσω την ίδια στιγμή!» δήλωσε άγρια.

Η Ιουλία, όμως, που είχε πάρει αυτό που ήθελε, χαμογέλασε πλατιά και τυλίγοντας τα χέρια της γύρω από το λαιμό του παππού της, του έδωσε ένα δυνατό φιλί. Νέα σιγή έπεσε στο δωμάτιο μετά την αυθόρμητη κίνηση του παιδιού. Τα μάτια του γέρου κοίταξαν την εγγονή και η αυστηρότητα που φανέρωναν ήταν για να καλύψει το ξάφνιασμα, που προκάλεσε μια ξεχασμένη ανθρώπινη επαφή.

«Τώρα που πήρες ό,τι ήθελες, θα κατέβεις επιτέλους από πάνω μου να στρίψω εκείνο το τσιγάρο;» ρώτησε την Ιουλία, που του χαμογέλασε και κατέβηκε ήσυχα από τα πόδια του.

Το σκυλί ήταν πράγματι κατάρμαυρο και ήρθε την άλλη μέρα

μέσα σ' ένα κουτί. Ήταν μικρό, κουτάβι, και η Ιουλία ξεφώνισε από τη χαρά της μόλις το είδε.

«Ευχαριστώ!» φώναξε. «Είσαι ο καλύτερος παππούς στον κόσμο!» του είπε και, παίρνοντας το σκυλί στην αγκαλιά της, εξαφανίστηκε χοροπηδώντας για να βρει ένα μέρος να το βάλει.

«Ε, το άκουσες κι αυτό!» σχολίασε η Τάσσω στον αδελφό της ειρωνικά μόλις έφυγε το παιδί. «Μου φαίνεται ότι βρήκες το μαστορή σου, αδελφέ μου, και αυτό ήταν κάτι που σου χρώσταγε ο Θεός!»

Το τρίτο παιδί της οικογένειας ήταν πάλι κορίτσι και του έδωσαν το όνομα Ασπασία. Η Θεοδώρα είχε αρχίσει να αισθάνεται άσχημα που δεν κατάφερε να χαρίσει ένα γιο στον άντρα της, αλλά εκείνος δεν έδειχνε να ενοχλείται. Όταν η Θεοδώρα γέννησε και τέταρτο κορίτσι και έδειξε τη στενοχώρια της, ο Γεράσιμος τη μάλωσε.

«Τρελάθηκες, γυναίκα; Τι σημασία έχει που δεν έχουμε αγόρι; Έχουμε τέσσερα παιδιά και είναι όλα τους γερά και πολύ όμορφα!»

«Ναι, δε λέω, αλλά κι ένας γιος χρειάζεται σ' έναν πατέρα! Να συνεχίσει το όνομά σου... Έπειτα, τα κορίτσια, άντρα μου, θέλουν και προίκα για να παντρευτούν. Μην κοιτάς εμάς... ήταν διαφορετικά...»

«Και λοιπόν; Όλο και κάτι έχουμε να δώσουμε στα κορίτσια μας! Κι έπειτα, είναι τόσο όμορφα όλα, που για να τα δώσω, θα μου δώσουν κι από πάνω!» γέλασε ο Γεράσιμος. Του άρεσε αυτό το αστείο και το έλεγε συχνά. Καμάρωνε για τις κόρες του που ήταν η μια πιο όμορφη από την άλλη.

Μετά το τέταρτο κορίτσι που το ονόμασαν Πολυξένη, ακολούθησε και πέμπτο που το βάφτισαν Μαγδαληνή. Αυτή η τελευταία γέννα όμως είχε παιδέψει τη Θεοδώρα και ο γιατρός τούς συμβούλευσε ν' αποφύγουν να κάνουν άλλο παιδί.

Η Θεοδώρα κοιτάξε το γιατρό και του είπε αυστηρά: «Αν δεν κάνω και ένα γιο, δε σταματάω τα παιδιά, γιατρέ, γι' αυτό φύλαξε τα λόγια σου και μην κουράζεσαι!»

Ο πεθερός της αυτή τη φορά είχε σχεδόν αγριέψει και όταν

ο γιος του του ανακοίνωσε τη γέννηση και της πέμπτης κόρης, ξέσπασε: «Αυτή η γυναίκα σου άλλο από κορίτσια δεν ξέρει να αραδιάζει;» πέταξε με θυμό.

Ο Γεράσιμος έσιμξε τα φρύδια. «Τι είπες τώρα;» του μίλησε στο ίδιο ύφος.

«Ότι η γυναίκα που μας κουβάλησες αραδιάζει θηλυκά στη σειρά και ακόμη ένα γιο δεν είδαμε!»

«Και λοιπόν;»

«Τα κορίτσια είναι ξενογωνιές! Παντρεύονται και φεύγουν! Ποιος θα δουλεύει τα χωράφια;»

«Εγώ θέλω παιδιά και όχι υποτακτικούς να μου δουλεύουν!»

«Και το όνομά μας, ρε χαμένε, ποιος θα το κρατήσει;»

«Σιγά το όνομα που δεν πρέπει να χαθεί! Κι έπειτα, τι θέλεις και τρώγεται; Ο Θεός αποφασίζει τι θα στείλει και φαίνεται πως Του αρέσει να στέλνει κορίτσια σε μας! Ας είναι αυτά γερά και εμείς το ίδιο, να τα χαιρόμαστε! Και η μάνα μου, που γέννησε γιο, τι κατάλαβε; Ούτε που με είδε! Κι εσύ που είχες γιο, τι έκανες; Με χάρηκες ή με καμάρωσες ποτέ; Άσε με, πατέρα!»

Ούτε ο πατέρας του ηρέμησε, όμως, ούτε και η ίδια η Θεοδώρα. Λίγους μήνες μετά τη γέννηση της τελευταίας, της Μαγδαληνής, ανακοίνωσε στον άντρα της πως περίμενε κι άλλο παιδί. Ο Γεράσιμος τώρα ανησυχούσε πραγματικά και καταριόταν τον εαυτό του που δεν είχε πάρει τα μέτρα του. Ένα κακό προαίσθημα τον τριβέλιζε σε όλη τη διάρκεια της εγκυμοσύνης. Όταν έπιασαν οι πόνοι τη Θεοδώρα, εβδομάδες νωρίτερα από το αναμενόμενο, το κακό προαίσθημα τον έπνιξε για τα καλά. Η θεία του με πολύ κόπο τού έδωσε τα παιδιά να τα πάει μια βόλτα στο ποτάμι για να μην τρομάξουν κι εκείνα, αλλά και για να μην είναι κι ο ίδιος ο Γεράσιμος στα πόδια τους, που φαινόταν να έχει χάσει την ψυχραιμία του.

Το παιδί ήταν αγόρι. Μόλις όμως το αντίκρισε η Θεοδώρα, η εικόνα του νεκρού αδελφού της ήρθε μπροστά στα μάτια της και τα γέμισε δάκρυα. Ο γιος της δε θα ζούσε. Ο γιατρός που έφεραν από την Κατερίνη να τον δει διέγνωσε σοβαρό πρόβλημα στην καρδιά. Δε γινόταν τίποτα. Το μωρό ήταν καταδικασμένο, τους

είπε, και τα λόγια του επιβεβαιώθηκαν δύο εβδομάδες μετά τη γέννα. Το μωρό έσβησε στον ύπνο του, αφήνοντας τη Θεοδώρα απαρηγόρητη και τον Γεράσιμο να προσπαθεί να τη συνεφέρει. Ακόμη και ο πατέρας του δεν τόλμησε να πει τίποτα...

Η ζωή στο σπίτι δίπλα στο ποτάμι ξαναβρήκε τους ρυθμούς της λίγους μήνες μετά. Ο Γεράσιμος είχε ξεκαθαρίσει πια στη γυναίκα του ότι δε θα έκαναν άλλο παιδί και, όσο κι αν εκείνη διαμαρτυρήθηκε, ήταν ανένδοτος. Τα κορίτσια, από την άλλη, είχαν ξεπεράσει το θάνατο του αδελφού τους χάρη στη μητέρα τους, που τους είχε μιλήσει πολύ ήρεμα για να τα καθησυχάσει.

«Ο θάνατος», τους εξήγησε, «δεν είναι κάτι κακό, όπως νομίζουμε εμείς οι άνθρωποι που δεν ξέρουμε. Όποιος πεθαίνει, και μάλιστα ένα μωρό, πηγαίνει κατευθείαν κοντά στον Θεό και γίνεται αγγελούδι με κατάλευκα φτερά. Εκεί, δίπλα στον Πανάγαθο, είναι ευτυχισμένο και γελάει συνεχώς. Είναι αμαρτία, λοιπόν, να κλαίμε που το αγοράκι μας θα είναι ευτυχισμένο».

Τα κορίτσια την είχαν κοιτάξει κατάματα και το γαλήνιο βλέμμα της τα καθησύχασε. Αφού η μητέρα τους το έλεγε, έτσι θα ήταν. Αφού η μητέρα τους δεν έκλαιγε, δεν έπρεπε να κλαίνε ούτε κι εκείνα. Η Θεοδώρα όλα τα δάκρυα τα φύλαγε για να τα αφήνει ελεύθερα, μόλις έμενε μόνη της.

Όταν η μικρότερη, η Μαγδαληνή, έγινε ενός χρόνου, ο παππούς αρρώστησε σοβαρά και έπεσε στο κρεβάτι για πρώτη φορά στη ζωή του. Ο γιατρός είπε ότι είχαν προσβληθεί οι πνεύμονες από αρρώστια και δεν έπρεπε να περιμένουν ανάρρωση. Κανέναν δε δέχτηκε ο γέρος δίπλα του, εκτός από τη νύφη του. Μόνο σ' εκείνη επέτρεπε να ξενυχτάει τα βράδια στο προσκεφάλι του. Όταν της ζήτησε παπά να μεταλάβει, η Θεοδώρα έβαλε τα κλάματα. Μόλις έφυγε ο παπάς, ο γέρος ζήτησε να τη δει μόνη. Εκείνη πλησίασε το κρεβάτι του και κάθισε δίπλα του.

«Με ζήτησες, πατέρα...» του είπε ήσυχα.

«Ναι», απάντησε εκείνος με την ανάσα του να βγαίνει με δυσκολία. «Δεν έμεινε και πολύς καιρός, δε θέλω να φύγω με αυτό το βάρος μέσα μου...»

«Μα δεν κάνει να κουράζεσαι», προσπάθησε να τον σταματήσει η Θεοδώρα.

Ο γέρος, όμως, της έκανε νόημα με το χέρι του. «Έχω καιρό να ξεκουραστώ τώρα που θα πάω να βρω την κυρά μου εκεί πάνω... Δεν έχω όμως καιρό για χάσιμο, γι' αυτό σόπασε και άκουσέ με. Σου χρωστάω μια συγγνώμη...»

«Μα... πατέρα...»

«Σώπα, νύφη!» τη διέταξε. «Ξέρω τα κρύματά μου. Όταν έμαθα για σένα και το γιο μου, δε χάρηκα. Φέρθηκα άτιμα και έδιωξα τον πατέρα σου από τη δουλειπή μου. Δε σε καλοδέχτηκα στο σπίτι όταν ήρθες νύφη πια και, αν δεν ήταν η αδελφή μου να με σταματήσει, θα είχα διώξει και το γιο μου... Στάθηκα κουτός και δειλός».

«Δειλός; Εσύ;»

«Ναι! Γιατί όταν είδα πως είχα λάθος, πως ήσουν καλή, τίμια και πως αγαπούσες τον Γεράσιμο με όλη σου την καρδιά και όχι για την περιουσία του, δε ζήτησα ποτέ συγγνώμη... Το κάνω τώρα όμως... Έχασα πολύ νέα τη γυναίκα μου, ίσως αυτό να φταίει. Μην κοιτάς που δεν το λέμε, αλλά εμείς οι άντρες είμαστε κουτοί και μονοκόμματοι. Χωρίς μια γυναίκα πλάι μας, να μας συμβουλευτεί και να μας δείχνει το σωστό...»

Την επόμενη στιγμή, βήχας διέκοψε τα λόγια του και η Θεοδώρα του έπιασε το χέρι. «Πατέρα, φτάνει», του είπε. «Δεν είναι ανάγκη να μου πεις τίποτε άλλο. Ποτέ δε σου κράτησα κακία. Κάθε γονιός αλλιώς φαντάζεται το γάμο του παιδιού του κι εμείς σου το στερήσαμε αυτό...»

«Εγώ έφταιγα και γι' αυτό... τώρα που θα πάω πάνω, δε θέλω να σκέφτομαι τι θα μου σουρεί η Μελισσάνθη, έτσι όπως φέρθηκα στο μοναχογιά μας... Ήταν και φωνακλού...»

Η Θεοδώρα χαμογέλασε και ο γέρος τη μιμήθηκε.

«Εσείς οι γυναίκες φωνάζετε πολύ», σχολίασε, «και γκρινιάζετε...»

«Κρατάς μυστικό;» τον έκοψε η νύφη του γελώντας πονηρά. «Είναι τα όπλα μας απέναντι στην ξεροκεφαλιά σας!»

Σώπασαν και οι δυο και ο γέρος τής έσφιξε το χέρι.

«Είσαι καλό κορίτσι. Άξια και δυνατή. Θα σου χρειαστεί... Ο γιος μου είναι σαν όλους. Ξεροκέφαλος και εγωιστής!»

«Κι εγώ είμαι ξεροκέφαλη, πατέρα... Και γκρινιαρά!»

«Το ξέρω. Όμως, μόνο έτσι τα βγάζεις πέρα μαζί του. Μπορεί ν' άργησα, αλλά τούτη τη στιγμή σου δίνω την ευχή μου. Να ζήσεις, κόρη μου... Να είσαι πάντα γερή, μαζί με τον άντρα σου και τα παιδιά σου!»

Η Θεοδώρα έσκυψε το κεφάλι και του φίλησε το χέρι. Ο γέρος τής χάιδεψε τα μαλλιά.

«Φώναξέ μου τώρα τον Γεράσιμο», συνέχισε. «Πρέπει να μιλήσω και στο γιο μου πριν φύγω...»

Η κηδεία του έγινε δυο μέρες μετά με όλο το χωριό ν' ακολουθεί τη θλιβερή πομπή. Τον έθαψαν δίπλα στη γυναίκα του και η Θεοδώρα ευχήθηκε με όλη της την ψυχή να είχε κιόλας ανταμώσει με τη Μελισσάνθη του.

Ο Γεράσιμος δέχτηκε ήρεμα το θάνατο του πατέρα του. «Έχασα κάτι που δεν είχα ποτέ», της είπε το ίδιο κιόλας βράδυ, όταν ξάπλωσαν αποκαμωμένοι στο κρεβάτι τους. «Ο πατέρας μου ήταν πάντα μια σκοτεινή φιγούρα δίπλα στο τζάκι. Παράξενος άνθρωπος. Πολλές φορές αναρωτήθηκα πώς να 'ταν η μητέρα μου... αν τον αγαπούσε, αν τσακωνόταν μαζί του...»

«Ο πατέρας σου πριν πεθάνει μου είπε πως ήταν φωνακλού...» Η Θεοδώρα χαμογέλασε στην ανάμνηση και ο Γεράσιμος την κοίταξε.

«Τα βρήκατε εσείς οι δυο πριν φύγει, έτσι δεν είναι;»

«Ναι... Ήθελε να τον συγχωρήσω. Τι κρίμα! Αν αυτό είχε γίνει κάποια χρόνια πριν, θα είχαμε κερδίσει, όλα θα ήταν καλύτερα και το σπίτι πιο χαρούμενο. Ξέρεις κάτι, Γεράσιμε; Δεν υπάρχει μεγαλύτερη κουταμάρα απ' το να κρατάς μέσα σου λόγια που πρέπει να ειπωθούν την ίδια στιγμή! Απ' το να κρύβεις συναισθήματα που πρέπει να εκδηλωθούν μόλις τα νιώσεις!»

«Σοφή μου γυναίκα!» την πείραξε ο Γεράσιμος.

«Μη με κοροϊδεύεις!» τον αγριοκοίταξε η Θεοδώρα. «Όταν φύγει ένας άνθρωπος, μετά τι να του πεις; Σε ποιον να το πεις;

Στον τάφο του; Να... πάρε για παράδειγμα εμένα και την αδελφή μου...»

«Πού τη θυμήθηκες την Άννα τώρα;»

«Κάθε μέρα τη σκέφτομαι και αναθεματίζω τον εαυτό μου που δεν έμαθα να γράφω και να διαβάζω, για να μπορώ να της στείλω έστω ένα γράμμα. Αναρωτιέμαι αν θα την ξαναδώ κάποια μέρα...»

«Η αλήθεια είναι ότι από τότε που παντρεύτηκε και έφυγε για την Αμερική... Κουράγιο, όμως, που σου το 'χε η αφιλότιμη! Μόλις τη ζήτησε αυτός... πώς τον λένε το γαμπρό;»

«Πίτερ τον λένε. Ήταν μεγάλη τύχη για την Άννα. Εκεί, λένε, ο κόσμος περνάει αλλιώς!»

«Ναι, αλλά η Άννα έφυγε χωρίς να ξέρει ούτε τον τόπο, ούτε τους ανθρώπους, ούτε καν τη γλώσσα! Αλήθεια, η μάνα σου δεν έχει κρατήσει επαφή μαζί της;»

«Της έχει γράψει μια-δυο φορές και η μάνα μου πήγε στο δάσκαλο και της το διάβασε. Εκείνος της έγραψε και την απάντηση.»

«Θα μπορούσα να της γράψω κι εγώ αν ήθελες...»

«Το ξέρω ότι μπορείς, αλλά εγώ δεν μπορώ να μιλήσω μαζί της! Ούτε εκείνη να μου ανοίξει την καρδιά της, αφού ξέρει ότι κάποιος άλλος θα μου διαβάσει το γράμμα και θα μάθει κι εκείνος τα μυστικά της. Άσε που δεν ξέρω ποιος της γράφει και τα δικά της γράμματα! Ούτε η Άννα πήγε ποτέ σχολείο. Γίνεται έτσι επικοινωνία; Γιατί δε μαθαίνουν όλοι οι άνθρωποι γράμματα; Και να ξέρεις, στις πόλεις είναι αλλιώς! Στην Αθήνα όλα τα παιδιά πάνε σχολείο! Μόνο στα χωριά... Αλλά δεν είναι δίκαιο αυτό! Γεράσιμε, θέλω τα κορίτσια μας να πάνε σχολείο!»

«Πώς σου ήρθε αυτό τώρα;»

«Δεν έπρεπε να κρατήσω τη Μελισσάνθη και την Ιουλία σπiti! Κακώς σε άκουσα! Θέλω να πας να τις γράψεις στο σχολείο!»

Ο Γεράσιμος ανακάθισε και την κοίταξε απορημένος. «Βρε γυναίκα, τι σ' έπιασε απόψε; Και πώς να πάω να γράψω τα κορίτσια μας σχολείο τώρα πια; Η Μελισσάνθη είναι κιόλας εννιά χρόνων και η Ιουλία επτά!»

«Δεν πειράζει, ας είναι! Από το να μείνουν κούτσουρα, καλύτερα έτσι!»

«Μα δεν έχει άλλα κορίτσια το σχολείο!»

«Τόσο το καλύτερο! Ίσως να πάρουν παράδειγμα από μας και οι άλλοι και να στείλουν τα κορίτσια τους να μάθουν γράμματα! Ο κόσμος αλλάζει, Γεράσιμε! Άλλο τι έκαναν οι γονείς μας και άλλο εμείς! Εσύ ποτέ δεν έκανες ό,τι έκαναν όλοι και θ' αρχίσεις τώρα;»

«Μα τι θα πει το χωριό;»

«Και από πότε σε νοιάζει τι λέει το χωριό; Σαν δεν ντρέπεσαι λίγο να μου κάνεις τώρα το φοβητσιάρη! Αυτό δεν το περίμενα από σένα!»

«Βρε, μπελά που βάλामε στο κεφάλι μας νυχτιάτικα! Από τον πατέρα μου ξεκινήσαμε, κοίτα πού βρεθήκαμε! Κι έπειτα, το σχολείο έχει δυο μήνες που άρχισε! Άσε! Τα πάμε του χρόνου!»

«Φέτος θα πάνε! Και μάλιστα θα πας αύριο κιόλας στο δασκαλο και θα του μιλήσεις! Εκτός αν προτιμάς να πάω εγώ να τον βρω!»

«Γυναίκα, λογικέψου!»

«Είμαι παράλογη επειδή θέλω να μορφωθούν τα παιδιά μου; Να γίνουν άνθρωποι;»

«Και όλες οι γυναίκες μέχρι τα τώρα που δεν πήγαν σχολείο τι είναι δηλαδή;»

«Μαζί με μένα κούτσουρα! Ούτε μια εφημερίδα δεν μπορούμε να διαβάσουμε, ούτε ένα γράμμα να γράψουμε! Ωραία πράγματα! Αλλά ξέρω γιατί δε μας θέλετε μορφωμένες! Γιατί φοβάστε!»

«Τώρα θα μετανιώσω που ρωτάω, αλλά τι φοβόμαστε, ρε γυναίκα, από τα θηλυκά;»

«Ότι, αν μορφωθούμε, θα είμαστε ίσα μ' εσάς και αυτό δεν το αντέχετε! Ε, λοιπόν, άντρα μου, λάθος σάς τα είπανε! Δεν είμαστε κουντές! Είμαστε και πιο έξυπνες από σας, αλλά θέλετε να μας κρατάτε κάτω για να φαίνεστε εσείς καλύτεροι!»

«Ε, πάει! Σου έστριψε απόψε! Πού τα άκουσες όλ' αυτά και μου τα ξεφουρνίζεις;»

«Πρέπει να τ' ακούσω κάπου; Τα σκέφτηκα! Και αν δεν κάνεις ό,τι σου είπα αύριο κιόλας, να ξέρεις δε θα τα πάμε καλά!»

«Η ζωή είναι σαν το ποτάμι που κυλάει αυτή τη στιγμή μπροστά μας. Εύκολα σε παρασύρει και σε τραβάει όπου εκείνο πηγαίνει. Όπως ένα ποτάμι δε γυρίζει πίσω, έτσι κι εσείς, αν σας παρασύρει, δε θα μπορείτε να γυρίσετε... Να προσέχετε πάντα το ποτάμι... Μη σας παρασύρει...» Η Μελισσάνθη, η Ιουλία, η Ασπασία, η Πολυξένη και η Μαγδαληνή μεγαλώνουν με τη μητέρα τους σ' ένα χωριό στον Όλυμπο, δίπλα σ' ένα ποτάμι. Αυτό που επιθυμούν και οι πέντε είναι να γνωρίσουν τη ζωή μακριά από το πατρικό τους. Και θα το καταφέρουν! Η μοίρα θα τις στείλει στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, κάνοντας το όνειρο πραγματικότητα. Μόνο που, καμιά φορά, τα όνειρα γίνονται επιφύλακτες που στοιχειώνουν και κυνηγούν...

*Πέντε γυναίκες, πέντε ζωές συγκλονιστικές,
γεμάτες έρωτα και ανατροπές, ενώ το σπίτι δίπλα στο ποτάμι
περιμένει υπομονετικά αυτό που ξέρει ότι θα συμβεί.*

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ.ΣΗΣ: 21347

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η